Περιγραφή της εικόνας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (Χρήστος Γκότσης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 14 Αυγούστου, 2011

Η αγία εικόνα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου είναι πολυπρόσωπη. Δύο όμως πρόσωπα ξεχωρίζουν στην όλη παράσταση: Ο Χριστός και η Παναγία. Ο Ιησούς με το ηγεμονικό του παράστημα που κρατεί την ψυχή της Παναγίας, βρέφος φασκιωμένο, και το λιπόσαρκο σκήνωμα της Παναγίας.

«Στην εικόνα δεσπόζει το νεκρικό κρεβάτι, στολισμένο με πλούσια ποδέα, όπου αναπαύεται η Παναγία με τα χέρια σταυρωμένα. Μπροστά στερεωμένο σε ένα απλό κηροπήγιο καίει ένα χοντρό κερί. Πίσω από το νεκρικό κρεβάτι και στη μέση ακριβώς στέκει ο Χριστός με το σώμα σε περίεργη στροφή προς τα δεξιά, προς την κεφαλή της Μητέρας του. Στα χέρια του απλωμένα στην ίδια κατεύθυνση, κρατεί την ψυχή της, που έχει τη μορφή φασκιωμένου μωρού με τα χέρια σταυρωμένα. Τον τριγυρίζει δόξα. Μέσα σ’ αυτήν είναι ζωγραφισμένοι στην κορυφή ένα εξαπτέρυγο και σε μονοχρωμία τέσσερις άγγελοι που πλαισιώνουν το Χριστό με χειρονομίες και έκφραση λύπης στα πρόσωπά τους... Πάνω ακριβώς από το Χριστό στην κορυφή του τόξου της εικόνας έχουν ανοίξει οι πύλες του ουρανού και φαίνονται δύο άγγελοι, πάλι σε μονοχρωμία, να σκύβουν με σκεπασμένα χέρια για να πάρουν με τη σειρά τους την ψυχή. Στην κεφαλή και στα πόδια του νεκρικού κρεβατιού είναι μαζεμένοι οι δώδεκα απόστολοι με εκφράσεις, στάσεις και χειρονομίες που δείχνουν βαθειά λύπη. Ο Πέτρος θυμιατίζει στην κεφαλή της Παναγίας και ο Παύλος σκύβει στα πόδια της. Πιο πίσω είναι τρεις ιεράρχες με ανοιχτά βιβλία και στα αριστερά, στο βάθος, θρηνούν τρεις γυναίκες. Τη σύνθεση κλείνουν στο βάθος, πίσω από τις ομάδες των μαθητών, δύο συμβατικά αρχαιόπρεπα κτήρια. Ανάμεσα σ’ αυτά διαβάζεται η επιγραφή Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ Θ(ΕΟ)ΤΟΚΟΥ» (Α. Καρακατσάνη). Οι τέσσερις (εικονίζονται οι τρεις) ιεράρχες που παραβρέθηκαν στην Κοίμηση, ήταν: ο Ιάκωβος ο Αδελφόθεος, ο Ιερόθεος, ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και ο Τιμόθεος.

Σ’ όλα τα πρόσωπα διακρίνεται η θλίψη, ανάμικτη όμως με τη γλυκιά ελπίδα. Είναι η «χαρμολύπην», το «χαροποιόν πένθος», γνώρισμα των πιστών που ζουν με την προσμονή της ανάστασης. Τούτο βλέπουμε και στα τροπάρια της εορτής, που άλλοτε τονίζουν τον τρόμο και το δέος των αποστόλων,

τους οποίους παρουσιάζουν να δακρύζουν και άλλοτε τονίζουν τη χαρά τους, που την εκδηλώνουν με ψαλμούς και ύμνους. Παραθέτουμε δύο αποσπάσματα «Ότε η μετάστασις του αχράντου σου σκήνους ηυτρεπίζετο, τότε οι Απόστολοι περικυκλούντες την κλίνην τρόμω εώρων σε» (Στιχηρό ιδιόμελο όρθρου). «...Και το ζωαρχικόν και θεοδόχον σου σώμα κηδεύσαντες έχαιρον, πανύμνητε» (Δοξαστικό αποστίχων εσπερινού).

Σε μερικές εικόνες εικονίζονται στον ουρανό σύννεφα, που μετέφεραν τους αποστόλους στην Ιερουσαλήμ. Σε πολλές εικόνες της Κοίμησης ζωγραφίζεται και το επεισόδιο του αγγέλου και κόβει με το ξίφος του τα χέρια του Ιεφονία. (Πρόκειται για κείνον τον Εβραίο πο αποπειράθηκε να ρίξει στο έδαφος το λείψανο της Θεοτόκου).

Ένα εγκώμιο προς τη Θεοτόκο.

Από τα εγκώμια των Πατέρων της Εκκλησίας στην πάνσεπτη Κοίμηση της Θεοτόκου παραθέτουμε ένα απόσπασμα από τον Γ΄ εγκωμιαστικό λόγο του αγίου Ιωάννη του Δαμασκηνού. Σ’ αυτό μάς καλεί ο ιερός Πατήρ να περιστοιχίσουμε το φέρετρο της Θεοτόκου, να την υμνήσουμε και να εκδημήσουμε νοερά μαζί της.

«Δεύτε, πάντες νοερώς εκδημούση συνεκδημήσωμεν. Δεύτε, πάντες καρδίας πόθω προς τον τάφο κατιούση συγκαταβώμεν. Περιστοιχίσωμεν το ιερώτατον κράβατον. Ύμνους ιερούς άσωμεν ωδε πως επιμελωδούντες, Χαίρε, κεχαριτωμένη, ο Κύριος μετά σου. Χαίροις, η προωρισμένη μήτηρ του Θεού. Χαίροις, η προωρισμένη μήτηρ του Θεού. Χαίροις, η προεκλελεγμένη τη προ αιώνων βουλή του Θεού, γης θειότατον βλάστημα, πρυός θείου κατοικητήριον, Πνεύματος αγίου ιερώτατον άγαλμα, ύδατος ζώντος πηγή, παράδεισος του της ζωής ξύλου, θείου βοτρύος κλήμα έμψυχον νέκταρ και αμβροσίαν πηγάζοντος, ποταμός πλήρης των αρωμάτων του Πνεύματος, άρουρα (= γη) του θείου αστάχυος, ρόδον τη παρθενία φανότατον και πνέον τη ευωδία της χάριτος, κρίνον του βασιλικού αμφιάσματος, αμνάς η τεκούσα τον αμνόν του Θεού τον αίροντα την αμαρτίαν του κόσμου, το της σωτηρίας ημών εργαστήριον, αγγελικών υπερτέρα δυνάμεων, δούλη και μήτηρ Θεού» (Γ’, 5).

(Από το βιβλίο «Ο μυστικός κόσμος των Βυζαντινών Εικόνων», τόμος α’, Χρήστου Γ. Γκότση, Εκδ. Αποστολική Διακονία)

(Πηγή ηλ. κειμένου: enoriaka.gr)